

2022-02-21

Umeå kommun
Skolgatan 31 A
90184 Umeå
elin.lindqvist@umea.se

Yttrande över remiss angående Umeå kommuns miljömål KS-2021/01098

Sammanfattning

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) instämmer i remissens huvudpunkter och anser att klimatmålen och de föreslagna miljöåtgärderna är relevanta och lyfter fram viktiga aspekter för kommunen att följa upp, förbättra samt bevaka. Miljöåtgärderna behöver leda till en ständig förbättring.

Generella synpunkter

Det finns en CO2-budget för Västerbottens län där man, med hjälp av forskare på Klimatledarskapsnoden vid Uppsala universitet, översatt Parisavtalet till verklighet för ett specifikt geografiskt område. Budgeten borde implementeras för att göra arbetet mätbart och möjligt att utvärdera.

Målen bör delas upp i delmål för att bättre kunna följas upp och för att veta om man är på väg åt rätt håll och därmed kunna sätta in åtgärder i tid.

Målkonflikterna är många och åtgärdsprogrammet bör ta hänsyn till dem genom att synliggöra dem och beskriva åtgärder. SLU kan vara behjälpligt i detta arbete, då det pågår studier inom området.

SLU anser att det är viktigt att upprätta en långsiktig plan för restaurering och kontinuerlig gräsmarksförvaltning för bevarandet av den biologiska mångfalden.

Umeå har en unik infrastruktur i direkt anslutning till staden genom SLU:s och Umeå universitets anläggningar på Röbbäcksdalen. En utveckling av ett grönt campus på Röbbäcksdalen i samverkan mellan kommunen och universiteten skulle kunna bidra till flera av miljömålen.

Eftersom kommunen som organisation endast har direkt rådighet över en liten del av koldioxidutsläppen behöver kommunen - för att klara de utsläppsminskningar som krävs - upprätta samverkan mellan näringsliv, privatpersoner, föreningar och det offentliga, samt söka stöd av personer med kunskap inom områdena energi och klimat. Detta samarbete måste utvecklas och stärkas liksom regional och nationell samverkan.

Specifika synpunkter

Klimatmål (sidor 8–16).

De två sista målen "År 2025 har Umeå byggnader med låg energianvändning och miljöpåverkan" och "År 2040 är luften i Umeå så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas" behöver definieras mer då de är väldigt abstrakta (vad betyder "ren luft" egentligen?). Ge ett målvärde att sikta på och följ upp dessa värden varje år. För att kunna göra det behöver mätrutiner tas fram.

Bygg och anläggning: Bra åtgärder. Dialogen med medborgarna är mycket viktig. När det gäller åtgärden "vid nyproduktion utreda och välja stomme, grund och annat byggmaterial med så låg klimatpåverkan som möjligt utifrån projektets förutsättningar", bör Umeå kommun sätta ett riktvärde på mängden nyproduktion som kommer att ha låg miljöpåverkan under olika förutsättningar och även en procentuell målmängd så att det är möjligt att följa åtgärdens fullföljande. Använd Boverkets kompetens i området som uttrycks i olika skrifter¹. Umeå har redan en strategi för cirkulärt byggande² och hänsyn bör tas till de slutsatser som dras där.

El och fjärrvärme: Även här håller vi med om åtgärderna. Det är mycket viktigt att energi- och transportdata mm. samlas in för att kunna skapa underlag för åtgärder för minskad klimatpåverkan i Umeå. Detta bör vara en nyckelpunkt för alla åtgärder. Utan data går det inte att följa upp resultaten. Vi stödjer alla åtgärder som riktar sig till Umeåmedborgares och de förtroendevaldas utbildning i hur man minskar klimatpåverkan. SLU kan bidra i detta arbete.

Transporter: Alla åtgärder här är relevanta men vi tycker att det för varje åtgärd måste formuleras en flerårig övergripande prioriteringsordning för genomförande av beslutade åtgärder i antagna program, årlig revidering inklusive en bedömning av åtgärdernas klimateffekt. Digitalisering är viktigt men ska inte påverka vissa områden negativt, exempelvis äldreomsorgen och skolan. Framtagande av drivmedelsstrategi, för såväl elektrifiering, fossilfria drivmedel, vätgas, osv. är mycket viktigt och SLU kan hjälpa till med det.

Biologisk mångfald: Brukandet av skogen och jordbruksmarken ska ske med klimat, biologisk mångfald och rekreation/tillgänglighet i åtanke för att samtidigt

¹ Boverket 2018. Hållbart byggande med minskad klimatpåverkan. RAPPORT 2018:5

² THE CIRCULAR ECONOMY IN UMEÅ, SWEDEN © OECD 2020

(<https://www.oecd.org/publications/the-circular-economy-in-umea-sweden-4ec5dbcd-en.htm>)

ge närproducerade produkter. När man brukar skogen enligt de regler som finns i FSC och PEFC standarden, som Umeå kommuns skogar är certifierade mot, täcks många av de åtgärder som finns i åtgärdsprogrammet redan av certifieringsreglerna. Skog som brukas bidrar mer till klimatmålet än skog som inte brukas men detta måste viktas mot att vidmakthålla och om möjligt öka den biologiska mångfalden.

I PEFC/ certifieringen borde det finnas stöd för att åtgärderna (id 192³ och 193⁴) ska genomföras. Det behövs inte mer specifika rutiner än standarderna, som i sig är rutiner.

SLU kan bistå med beräkningar av skogens upptag av koldioxid samt substitutionseffekten där skogen ersätter råvaror av fossilt ursprung. Beräkningar vid SLU visar att om man väljer att skörda och använda en kubikmeter stamved uppstår en substitutionseffekt som varierar mellan 500–800 kg koldioxid⁵.

Försök med hyggesfria metoder uppmuntras och kan med fördel följas upp och utvärderas tillsammans med SLU där forskning pågår inom detta område. Viktigt att notera även här att etappmål måste sättas och följas upp årligen för alla åtgärder.

Åtgärderna 168–175, är viktiga att genomföra för att få fram nuläget på parametrarna så att det går att följa utvecklingen och ta fram en strategi för att förbättra situationen. SLU är gärna med och bidrar med sin kompetens både i form av student- och doktorandstudier men också att tillsammans med Umeå kommun och andra partners söka nationellt och EU-stöd för att t.ex. ”kartlägga viktiga ekologiska strukturer som synliggör skogens ekosystemtjänster” (åtgärd 173).

För att säkra den långsiktiga finansieringen av verksamheten kan kommunen söka tillgängliga, riktade EU-stöd för skötsel av värdefulla slätter- och betesmarker.

Vatten: Skydd av grundvattentillgångar, hushållning av vatten, tillsyn av strandskyddet och förhindrande av nedskräpning är centrala åtgärder. Städning av stränder sker via information till medborgare men även genom att tillse att det finns soptunnor och enkel tömning av latriner från båtar.

Ambitionsnivån vad gäller avrinningsområden och deras växt och djurliv kunde vara högre. Det kopplar mot strandängar och sumpskogar som är beroende av en säsongsmässig översvämningsdynamik för att bibehålla sina värden. Även boskap

³ Upprätta rutin som säkerställer att hänsynskrävande biotoper mot vatten lämnas utan avverkning (på kommunal mark).

⁴ Upprätta rutin som säkerställer att avverkningar på kommunal mark är fria från körskador och att minst 20–25 meter lämnas vid avverkning vid sjöar och vattendrag. Detta för att förhindra ökad slamtransport till sjöar och vattendrag.

⁵ Den nordiska skogens klimatnytta 2017. Rapporten är framtagen på uppdrag av Nordic Forest research (SNS) och Nordiska Ministerrådet för Nordiska Ministerrådets sommarmöte i Ålesund, juni 2017. Fakta och innehåll: Tomas Lundmark (SLU) och Mats Hannerz (Silvinformation AB)

och annan hävd medför ökad biologisk mångfald i dessa områden och kopplar ihop området biologisk mångfald och vatten.

Det ska vara lätt att göra rätt för småbåtshamnar, stug- och båtägare vad gäller avlopp/latrin och möjlighet att hitta miljövänliga alternativ. Vid SLU sker forskning om läkemedelseffekter på vattenlevande organismer och kunskap finns kring hur man skulle kunna åtgärda detta på olika sätt.

God bebyggd miljö: Målet renare luft måste preciseras mer genom att nämna gränsvärden för t.ex. partiklar. Detta skulle göra målet mer uppföljningsbart.

Det är tveksamt om climateffekten blir stor (enligt författarnas beräkningar) om det planteras enstaka träd i parker och gator.

Giftfri miljö: Målet att öka andelen upphandlingar med miljökrav till 2025 behöver ett utgångsvärde för att förändringen i antalet ska kunna bedömas.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av Vicerektor Ylva Hillbur efter föredragning av Regionalstrateg Tapio Alakörkkö. Innehållet har utarbetats av Miljöanalysspecialist/prodekan Pernilla Christensen vid Skogsvetenskaplig fakultet. Även miljöchef Johanna Sennmark samt, miljösamordnarna Dimitris Athanassiadis och Dianne Staal Wästerlund har deltagit i arbetet.

Ylva Hillbur

Tapio Alakörkkö